

akkor, midőn még esze ágában sem volt, hogy annak Afrika belsejében oly jó hasznát fogja venni.

Visszatérvén külföldi utazásából, 1870-ben a honvédség kebelébe lépett, a melynek kötelékében azóta is megmaradván, mostanáig az őrnagyi rangig emelkedett.

Rudolf trónörökösrel 1881-ben ismerkedett meg, midőn ez Stefánia főhercegnővel első látogatását tette fővárosunkban. A trónörökös megszerette az egyenes, nyílt jellemű, szókimerő vadász hírében álló ifjú gróft, s teljes bizalmával és intim barátságával tisztelte meg.

Azóta többnyire együtt vadászgattak, többször Görgényben, a Retyezáton, Máramarosban, Bécs környékén és egyebütt. Ha Erdélybe ment a trónörökös a kedvelt medvevadászatokra, gróf Teleki Samu volt ott kalauza, a vadászatok rendezője, a Retyezáton vendéglátó házi gazdája.

A trónörökös Bécsből is állandóan levelezett vele, tudósította külön vadászatairól, s mindig magyarul. E sorok írójának többször volt alkalma 4—8 lapnyi hosszú és szép magyarsággal irt leveleket látni, a melyeken kívül a táviratok is sűrűn érkeztek Bécsből, Prágából, Laxenburgból Maros Váráshelyre, a melyek többnyire a gróf látogatását sürgették, vagy az erdélyi vadászatokra és családi eseményekre vonatkoztak.

Szóval a trónörökös elhalmozta őt bizalmának és barátságának számtalan jelével, a melyek részletezése nem tartozik a nyilvánosság elé.

Afrikai útjára 1886 őszén indult gr. Teleki Samu, beható tanulmányokat téve a nagy utra s ellátva magát tudományos készlettel, térképekkel, földrajzi és csillagászati segédeszközökkel s gyorslövétű fegyverekkel. Segédül utazásában és a tudományos fölvtelések eszközésében lovag Höhnelt Lajos sorhajó-hadnagyot vette magához.

Utazásuk célja és iránya az volt, hogy Kelet-Afrika belsejébe hatoljanak ismeretlen országok és népek felkutatására. Mindenekelőtt a *Kilimandsárót* akarták elérni, hogy azt és környékét, pl. a *Meru* vulkán tanulmányozzák, azután a rettegett *Masai* és a jóformán még teljesen ismeretlen *Kikuj* tartományon kívántak áthaladni. Ezek a nagyon veszedelmeseknek kikiáltott országokon keresztül akartak eljutni a *Kenia* hegyhez, a mely mintegy 18—19,000 lábnyi magas kialudt vulkán, melyet eddig csak messziről (mintegy 60 mérföldnyi távolságról) láttak két európai utazó. Innen a *Baringo*-tóhoz terveztek utakat. A mi azon túl északra feküdt, az teljesen ismeretlen világ volt, a melynek belsejébe eddig egyetlen kereskedő karaván sem mert behatolni. Csak annyit tudtak arról, hogy ott egy rengeteg sivatag után nagy tóvidék terül el, melyet *Samburu*-nak neveznek a bennszülöttek.

Ez volt utazásuk fő- és végecéle, a hol egészen új és ismeretlen föld- és néprajzi tanulmányok kínálkoztak. S a merész elhatározást és bátor kitartást valóban szép siker koronázta. Teleki gróf mindenekelőtt Londonba ment, hogy kellő segédeszközökkel és ajánlatokkal lássa el magát az afrikai angol gyarmatok kormányzóhoz, a zanzibári szultánhoz, stb. Angol hajón indult s ezvezt a szuezi csatornán keresztül *Zanzibárba*. Itt főképp *Mathews* tábornok, egy angol származású, most a zanzibári szultán szolgálatában állós jeles Afrika-ismerő kommandírozó generális segítette őt a karaván összetoborzásában s látta el jó tanácsokkal. Hálából ezért egy nagy hegyiséget nevezett el róla Teleki.

Málhájok 17,000 kilogrammból állott, a mely-

nek cipelésére 300 teherhordó szerezest fogadtak fel és 20 szamarat vettek.

1887. febr. 4-én indult el a gróf a tengerparton fekvő Panganiból a *Kilimandsáró* felé. Eleinte sokat kellett küzdeniök nekik is a teherhordók megbízhatatlanságával és szökéseivel (mindjárt az első hetekben megszökött vagy negyven s egyik épen a térképekkel, könyvekkel, műszerekkel, naplóval); de a szigorú fegyelem, egynehánynak elfogatása és visszahozása s az engedetlenkedők végig vesszőzése megtette a kívánt hatást s rendet teremtett a karaván-táborban.

Höhnelt a karaván zömével az ismert uton, Teleki a *Pangani* folyó mentében (a mely mintegy 70 kilométernyi távolságban még ismeretlen volt) haladt előre. Márcz. 23-án egyesültek s 30-án értek a boldog napokat ígérő *Taveta* országba. Ez a karavánok Eldorádója, gazdag vidék, buja tenyészet, óriási ős erdők, víz bőségben, termőföldek s barátságos, kedves nép, a mely annyira becsületes, hogy a lopástól (a mi másutt általános) még gondolatban sem kell félni köztük. Bátran járhat-kelhet a tavetai nép a karaván-tanyán, s bent a sátrak belsejében, onnan el nem vész semmi. A mi megtet-

HÖHNEL SORHAJÓ-HADNAGY.
gróf Teleki Samu afrikai utitársa.

zik neki, biz ő elviszi, de csak azért, hogy övéinek a faluban megmutogassa, s egy-két nap mulva becsületesen visszahozza. Ha valamit elveszt közöttük az ember, bejelenti vagy egy öregnek, a kinek hatalma alatt áll a nép, s rövid idő mulva a megtalálók hozza a tanyára.

Ezek közt időznek legszívesebben a karavánok, itt látják el magokat élelmi szerekkel a további utra s itt szokták kipihenni a visszatérők fáradaimaitak.

Telekiék júl. 15-éig maradtak ebben az országban. Egy hónapot vett igénybe a 15,000 láb magas, nagyrészt ismeretlen *Meru* hegy átkutatása; annál is többit a *Kilimandsáróra* való felhatolás egész a jégövig.

Júl. 14-én, midőn másnap indulóban voltak, kiosztották a málhát 70—90 fontjával a teherhordók között, visszaadták mindenkinek a Taveta országban beszedett puskát, löszert, kést, 80 kapott fejszét és baltát is. A fegyverek beszedésére azért volt szükség, mert a kapzsi, megbízhatatlan teherhordók eladogatták felszerelésüket. A nyolczvan baltából Kikujig nem maradt csak 22; hiába verette végig Teleki a karavánt, egy sem került elő, de legalább annyi megmaradt azután; még a puskáját is eladta egy-kettő, azt hazudván, hogy elvették tőle, vagy elvesztette.

Elindulás előtt este *sadaka*-t (t. i. bucsu-estélyt) tartottak. Volt nagy dinom-dánom, három ökröt megsütöttek, vigan énekeltek és táncoltak, s a táncot az öreg világlátott tolmács, Jumbé Kimemtra szürke szakállá daczára maga rendezte.

Másnap elindult Teleki a szökések miatt 250 emberrel leolvadt karavánjával snegy nap mulva *Masai* ország határánál állottak. Nem rettenve meg a borzasztó hírekről, melyek erről a vér-szomjas rabló nomád népről el vannak terjedve — hogy ezek a karavánokat mint a hiénák, úgy követik lépten-nyomon, hogy azokat kirabolják és leöljék — elszántan behatoltak az országba. Az állig felfegyverzett bátor sereg merész fellépése úgy látszik, imponált a masai-i mezitelen uraknak, mert minden nagyobb veszedelem nélkül hatolhattak keresztül 43 nap alatt az országon, úgy, hogy aug. 27-én *Ngongo-Bagaszba*, a *Kikuj* ország határára értek.

A Kikuj népről hallott értesítések még borzasztóbbak és elrettentőbbek voltak. Mindenki óvott a kísérlettől, hogy behatoljanak ez országba, melyet a kereskedő-karavánok borzadva szoktak elkerülni s melytől még a derék *Mathews* tábornok is óva intette gróf Telekit. Ő azonban el volt határozva megkísérteni, a mit eddig lehetetlennek tartottak. Egy masai-i asszony közvetítésével, a ki kereskedés céljából bejárt oda, némely határszéli törzsfőnökkel előre békeszövetséget kötöttek; ezek csak azt kívánták, hogy *eső* hozzanak nekik, mert nagy szárazság uralkodott; szentül meg voltak győződve, hogy ők az eső-csináláshoz is értenek, ha puskáikkal dörögni és villámlani tudnak.

Eleinte barátságosan is fogadták őket némely főnökök, főképp miután 1—2 napon keresztül eső is esett, a mit nekik tulajdonítottak. A bennszülöttek az ő szokásuk szerint jobb markukba köpve s azt kézfogásra nyújtva köszöntötték őket s a béke jeléül zöld ágat tartottak kezükben. A barátság és tetszés jelét általában a köpködéssel nyilvánítják; a ki nagyon megtetszik, azt valósággal arcon köpik s ha ajándékot ad nekik az ember, azt kívánják, hogy köpje őket szembe, másként nem hiszik, hogy szívesen adta.

De mennél beljebb hatoltak, annál inkább fenyegetőbbé vált a vad nép magatartása. Rendszerint egy-két ezer, sőt több, mérgezett nyilakkal fegyverzett szerezsen követte és vette körül a karavánt, a mely (szept. 7-étől okt. 7-éig) naponta gyors menetekben haladt előre s éjente éberen őriztették a palánkerítéssel körülvett sátoranyát, a puskát mindig kezök ügyében tartván, védelemre készen. Hiába kerültek az összeütközést; háromszor még is valóságos ütközetre került a dolog, a melyben a harcsozok háta megett asszonyok és fiatal lányok buzditották őket a harcra éktelen sivalkodással. Bár a két első ütközetben számos halottat, sebesültet és foglyot szerültek, még sem szüntek meg folytonosan zaklatni a karavánt. Ugy hogy nem maradt más menekvés, mint a legerélyesebben fellépni, újra a támadók közé lövetni, a falvakat felgyújtani, legföltettebb kineiseket, a baromkat elhajítani. — Most már igazán harcias képet öltött a karaván tábor s a vidék. A falvak lángokban állottak, a táborban rabszjira fűzött kijukuk egész seregét őrizték s a barmok, ökrök, tehének, juhok, kecskék ezernyi falkáját hajtotta maga előtt a nagyszámú karaván, a mely most egy vadregényes rabló bandához hasonlított. A mihez Teleki a végső szükségben nyúlt, az ő embereinek nagyon tetszett, vad kedvteliséssel kiáltoztak és táncoltak örömkömben. De ez az erőlyes fellépés hatott s erősen lehitte a kikuj nemzet harcezi kedvét.

Csakis így tudtak eljutni okt. 8-án a *Kenia*

hegy lábához, a melyre Teleki tíz nap alatt felhágott, míg Höhnelt erős lázban szenvedve, visszamaradt a karaván zömével a hegység lábánál. 16,000 lábnyi magasságba hatolt fel Teleki, a régi tűzhányó kráteréig, a mely felett még 2—3000 láb magas megmászhatatlan meredek csúcs emelkedik.

Teleki nov. 1-én utazott el a vidékről feljebb észak-nyugat felé s nov. 4-én más uton követte a felgyógyult Höhnelt. Legközelebbi céljuk volt, hogy a Leikipia-fensíkon át a *Baringo*-tóhoz jussanak *Ndjemsbe*, a melyért mint második Tavetáért rajonganak a karavánok.

Teleki nov. 21-én ért oda, Höhnelt, a ki az ismeretlen folyású *Grasso-Nyiro* irányát akarta megállapítani, e folyó mentében haladt s 17 nappal később érkezett.

De a szép remények csalódásra váltak. Tizenkét napi járó földre éhínség uralkodott azon a vidéken, úgy hogy élelmi szereket nem kaphatván, csupán vadászatból élhetett a karaván. Néger búzáért (borsószerű lisztes termény) vissza kellett küldeni egészen *Ngongo-Bagaszba*, a vadászat kedvéért pedig kilencz mérfölddel délibb vidékre ment a gróf, a hol mesés vadállományt talált, úgy hogy hat hét alatt 65 bivaly, 10 elefánt, 35 rinocérosz, sok zebra, antilop és gazella, vaddisznó, krokodil és egy boa kigyó esett zsákmányul, csaknem mind a Teleki lövései által, mert Höhnelt ismét megbetegedvén, öt héten át élet és halál között lebegett. 7000 font vékony szletekre vágott, szárított húst küldhettek a Ndjemsben hátrahagyott legénységnek.

Gr. Teleki utközben naplójegyzeteket, Ndjemsből hosszabb tudósítást küldött Rudolf trónörökösnek eddigi utjok és az elért eredmény felől. E naplókat a trónörökös előbb a bécsi földrajzi közleményekben s aztán különnyomatban is kiadta. Ndjemsből irt levelét azzal végzi a gróf, hogy: »legközelebbi levelém a Rudolf- és Stefánia-tórol fogja értesíteni fen-ségedet!»

Mert a Baringo-tó elérése, a mely már régebb idő óta ismeretes, nem elégítette ki gróf Teleki ambícióját, ő még feljebb akart hatolni egészen ismeretlen vidékekre, hol eddigelő fehér ember nem járt.

Az éjszak felé eső tartományokról a bennszülöttektől csak annyit tudhattak meg, hogy a kesste távolban ott két nagy tó van, az egyik, a *Basso-nadok* (fekete tó) óriási nagy, a másik, a *Basso eb*or (fehér tó) amannál jóval kisebb, de ez is nagyobb, mint a Baringo. Az ut azonban nagyon terhesnek ígérkezett, mert lakatlan pusztaságon kellett áthaladni s egy havi utra volt kilátás, míg a tavat elérik.

1888 febr. 10-én indult el a karaván 223 emberrel és 19 szamárral, 21 ökröt és borjút, 60 kecskét és juhot hajtván magok előtt. Mindenki tul volt terhelve, mert 35 napra való eleséget vittek, a rendes pakkon kívül 108 zsák négerbuzát. Három bennszülött vezetőjük volt.

Tizenhét nap mulva (naponként gyakran 20 órát haladva a víznélküli sivatagon) érték el a *Nyiro* hegyet. Négy emberük kidőlt a fáradságtól és szomjúságtól. Őt napba került, míg a hegylánchozra felhágott és tetejéről megláthatták a gyönyörű tavat, a mely utazásuk célpontját képezte. Örömittasan nyugtatták szemöket a beláthatatlan víztengeren, a melyért annyit fáradtak és kockáztattak s melyet most, 1888 márcz. 5-én vednökük tiszteltére *Rudolf*-tónak kereszteltek el.

Még egy nap kellett, hogy a tó partjához leereszkedjenek, melyet Baringótól 26 napi gyors menetű utazás által értek el.

Nagy volt az öröm, hogy vágyuk teljesült; de a tó vidéke kevés vigasztalót nyújthatott a további utazást illetőleg. A partvidéket, a meddig a

szem látott, mezitelen, kopár sziklás talaj képezte s közel-távolban nyoma sem volt az állat- és növény-életnek. Pár órányira egy *müködő vulkánból* füstoszlop emelkedett az égnek, s fekete láva ömlött ki belőle. A tó vize sós volt s bár iható, de a szomjúságot nem oltotta.

Csak előre tehát gyorsan, míg az élelmi szerekből tartl ez volt a jelző. Két szerencsétlen eltévedett szerezsen hátrahagyva, folytatták utjokat a tó keleti partján felfelé. Napról-napra kisebb lett a kiosztott élelmiszer-adag, a takarmány-hiány miatt elérőtlenedett állatokat is mind le kellett egy napon vágniok, úgy hogy az éhínség komolyan fenyegette a karavánt. Midőn az ut kétharmadát már megtették a tó partján, már legfőlebb csak 3—4 napi élelmők volt. — A karaván csüggedten haladt előre, midőn egyszerre éles lövés süvítése szeli át a léget, utána a másik s nyomban felharsan az örömiradás, hogy: »nyamma, nyamma!» (hus! hus!) mert Telekinék sikerült egy rinocéroszt és egy elefántot elejteni, a melyeket csemegeként fogyasztottak el a szerzesenek. Innen kezdve volt vad elég bőven s a hus meghozta a jó kedvet.

Végre ápr. 4-én, a Baringo-tóól számítva 54 nap mulva elérték a tó északi végét, a hol lakott vidékre s mivelt földre akadtak. Husz ember-áldozatot követelt eddig a fáradságos ut, a megértetés s főképp a szomjúság.

A Rudolf-tó északi partján egy sereg apró néptörzset találtak, így a *resiat* törzset, a mely a tóba ömlő két folyó mentében lakik, nyugaton a turkana, donyiró, észak felé a buma, murdus, kerre és murle, keletre az amar és batsaba törzseket.

Ezek megilletődvé bámúltak, midőn a fehér emberek, a minőket ők soha sem láttak, közöttük megjelentek. Még kereskedő karavánok sem hatoltak be eddigelő országukba. Békés és barátságos néptörzsek ezek, de nagy baj volt, hogy a teljesen ismeretlen európai iparczikkék rájuk nézve értéktelenek lévén, legfőlebb néger-buzát voltak hajlandók adni apró gyöngyökért, husneműt azonban nem. De a szinlett barátságos magatartás mellett az átmenetelt országukon a tó keleti partja felé megtagadták.

A karaván a Rudolf-tóól hatolván kelet felé, hat nap alatt a *Stefánia-tónak* elnevezett Basso-eborhoz érkezett s azt kikutatván, 17 nap alatt visszaért a Rudolf-tóhoz, a resiat törzs lakhelyére. Nem ezeknek a tilalma, de a kikutatott vidéken az áttörhetlen sűrű erdősegek s a víz-áradások akadályozták a karavánt, hogy észak felé kerülje meg a tavat. Vissza kellett azért fordulniok a tó keleti partján, megrakodva annyi élelmi szerrel, a mennyit csak el bírtak vinni, úgy hogy egy emberre 136 font jutott. Tizenöt nap erőltetett menet után érték el a tó déli szélén előbbi tanya-helyüket. Innen nyugot felé fordultak a láva által borított pusztá, lakatlan vidéken, a melyen keresztül két napi ut után elérték a roshirú *turkana* törzs által lakott tartományhoz.

Általános ijedelmet és zavart idézett elő Turkanában hirtelen megjelenésük. Mindenki menekült, barmaikat elhajították, falvakat üresen hagyták; s csak azután csendesedtek le, midőn látták, hogy békés utazókkal van dolguk. Kecskét, juhot, szamarat szívesen adtak aztán az ismeretlen európai csere-czikkékért, de tehenet és tevét csak *dohányért* (a mi ott mint pénz szerepel) lettek volna hajlandók adni, a mivel azonban a karaván nem volt ellátva. A dohánynak van náluk a legnagyobb beese, mert szenvedélyes dohányzók s magok nem termelik, a szomszédoktól kapják; egy maroknyi »tumbáo»-ért oda adják utolsó darab marhájukat is.

Telekiék jun. 3-ától 20-ikáig utaztak keresztül ezen az országgon észak nyugoti irányban, leginkább kecske- és juhhussal táplálkozva. De a szomszédos lakatlan pusztaságban ismét minden élelem nélkül állottak az éhínséggel szemben, mert vadat többé nem találtak. — Csupán néhány szürke szamaruk volt még; ezeknek kellett volna sorra kerülniök. De a karaván, Teleki gróf meglepetésére, daczára annak, hogy napok óta már csak növényekkel és vadgyümölcsessel s bogyókkal táplálkoztak — egyhangulag kijelentette, hogy inkább készek éhenhalni, mintsem számárhuzt egyenek. Nem annyira a hus rosszassága miatt történt ez (mert máskülönben mindent megették, a krokodil gyomrában talált halakat, a döglött rinocéroszt, a fészkekben egy vidéken ezrivel talált apró tollatlan madárlókákat stb.), de babonás félelemből, azt tartván, hogy a számárhus evése miatt, ha csak egy is eszik közülök belőle, átok alá kerül az egész karaván; így azok se mertek enni a többiektől félve, a kik a hústól nem iértőztak.

Nyolcz napig bolyongtak e pusztaságban, déli irányt követve, többnyire elefánt-nyomokon, a nélkül azonban, hogy csak egy is lövéssre került volna. Két krokodil és egy vaddisznó volt az egyedüli zsákmány; egy harapás annyi kiehézett népnek! Végre egy *Ngaboto* nevű vidékre értek, a hol épen megérett a néger buza és ezzel táplálkozva folytatták utjokat a négy napi járásra fekvő *Suk*-ig. Itt azonban a buza még éretlen volt s a bennszülöttek barmaikból eladni az európai czikkékért nem akartak. 35 nap óta éhezett már a karaván, erejük fogytán volt, 14 ember ismét kidőlt és elveszett a fáradságtól és éhségtől, úgy hogy az éhszükség a tetőfokra hágott. Ily körülmények között nem volt más módjuk segíteni magukon, mint erőszakkal szerezni hus — és siettetni tovább utjokat dél felé.

1888 júl. 30-án, 166 napi távollét után, *Ndjemsbe*, a Baringo-tó mellé érkeztek s innen tíz napi pihenés után folytatták utjokat a földmívelést űző *ukambani* törzsek között a paradicsomi *Taveta* felé, a hol a lakosságtól, a mely már elveszítettnek hitte őket, tüntető örömmel és barátsággal fogadtatva, kipihenhették uti fáradaimaitak.

De sokáig itt sem maradhattak, mert megjött a partvidéki lázadás híre és sietniök kellett a még csond *Mombasa* tartományon keresztül, nehogy, ha ezek is feltámadnának, egészen elvágassanak a tengerparttól.

Október 15-én hagyták el Tavetát s 24-ikén pillantották meg a kék oceánt, örömmel gondolva vissza a kiállott fáradaimakra és veszedelmekre, az elért szép eredményre — főképp a Rudolf és Stefánia tó vidékének felfedezésére.

Teleki gróf még mindezzel nem elégedett meg: éjszak felől is meg akarta közelíteni az ujonnan felfedezett tó-vidéket s azért visszatérő útjában Abesszinia határánál megállapodván, *Zeilából* még egy expediciót vezetett dél felé — itt már tevéken.

Három nap mulva, midőn *Harrarból* elindult, kapott értesítést a megrendítő gyászhirről, — Rudolf trónörökös haláláról. Somali tartomány angol kormányzója tudatja ezt vele utána küldött futár által. Leirhatatlan a fájdalom, melyet a gróf érzett a nagy veszteség felett, a mely őt régi pártfogójától fosztotta meg. De nemcsak a saját veszteségét siratta — ugymond — hanem a hazáét is, mert a magyar nemzetnek igazabb barátja nem volt, mint a trónörökös! — Tüstént vissza akart fordulni és Bécsbe sietni; de a temetésére ugy is későn érkezhett volna s a tevehajások visszafordulni nem akarván — kedvtelenül bár és mélyen levere a gyászhir által, folytatta útját, a meddig lehetett, mert bent Abessziniában a háboru folyt János király és öccse között. Két hónapi bolyongás és va-

dászat után ismét a tengerparton volt s hajóra szállván Londonon keresztül hazajött.

A két expedíció mintegy 130,000 forintnyi költségbe került a grófnak, a miből 30,000 frt visszatért a bent szerzett és kereskedőknek eladott elefántcsontokból. Ő az egyedüli eddig, a ki maga költségén tett ily nagy felfedező utat Afrika belsejében.

Az a tizenkét ládát megtöltött gazdag etnografiai gyűjtemény, melyet a gróf a M. Nemzeti Múzeum számára hozott, a későbbi nemzedékek előtt is hirdetni fogja derék honfitársunk érdemeit; az utazásairól és felfedezéseiről munka alatt levő nagy mű s az abban feltárható tudományos eredmény közkincsévé fog válni az egész emberiségnek.

Mi, magyarok büszkén valljuk őt magunkénak s örömmel mutatjuk be a lapok hasábjain a szerencsés hazaérkezést, a kinek mérész vállalkozásai s utazásának tudományos eredményei előtt tisztelettel hajol meg az egész művelt világ.

Dr. Sz. L.

GALIBA JÁNOS SZERENCSEJE.

— ELBESZÉLÉS. —

Írta: BIHARI KÁLMÁN.

II.

Két egész év repült el ama nyári est óta, mely olyan nagy örömet hozott a szegény csizmadia-családra.

Portelek rendezett tanácsu városban, X. vármegye székhelyén vagyunk. Nagy kiterjedésű hely, hosszú, egyenes utcákkal, melyek csak a város közepe körül öltönek fel némi urias színt, hol a templomok, hivatalos épületek, a nagy vendéglő és gimnázium jeleskednek. Nehány nagyobb kereskedés csillogó kirakatával igyekszik gyönyörködtetni a szemet, a mi azonban csak csendes időben sikerül, mert ha a szél föltámad, a járóke-
nek be kell hunyniok szemüket a nagy pornak miatta. A jó portelekiek egyébiránt azt állítják, hogy az ő poruk határozottan egészséges a tudónak, talán azért ragaszkodnak olyan makacsul hozzá.

A főutczán egy méltóságosan komoly léptekkel ballagó alak vonja magára figyelmünket. Dolmányán díonagságu ezüstgombok ragyognak; a dolmány nines begombolva, hogy kitűnjék az ujnyi vastag aranyláncz. Hanem az arez olyan ismerős előttünk. Szép simára van borotválva, a bajusz hegyesre kipederve, s az egész arez bizonyos rártató önézetet, fontoskodást mutat. Hja, ő teheti, jól is áll ez egy olyan jó módú embernek, mint nemzeti Galiba János uram, a ki immáron két esztendő óta Portelek városának egyik vagyonos polgára, a «Népbank» választmányi tagja, sőt újabb idők óta a «Török szállás» nevű tizedben alakult «Függetlenségi-antiszemita Olvasókör» alelnöke. Az ilyen emberek dukál egy kissé magát rártartani.

A mint a kávéház előtt elhalad, egy uri ember emelkedik fel az ajtó elé kitett asztalkák egyike mellől, a hol a porteleki aranyifjúság az utczán járókelőket bámulni s megjegyzéseivel szikroozni szokta. János ur is megáll s ismerős nyájassággal nyújtja kezét a hozzásietőnek.

— Épen oda szándékoztam, kedves János bácsi, jó hogy találkozunk. Hol járt?
— Deputáczió voltam, az iskolát vizitálni.

Tudja, kedves ügyvéd ur, annyira felhasználják az embert, hogy igazán pihenő ideje sem jut.

— Hja, így van, a kit úgy ismernek meg, mint a közügy buzgó bajnokát. No de hát menjünk.

Az ügyvéd ur olyan 35—40 éves férfi. Legfeltűnőbb rajta a mai bugyogós világban, hogy gavalér fekete fűrtök omlanak alá (a rossz világ egyébiránt nem rosszul áll neki; a selyem-haj-tókás atilla kiemeli erőteljes természetét, a melyen már észrevehető a gömbölyödés. A Kossuth-kalap alól fekete fűrtök omlanak alá (a rossz világ azt mondja, kitűnő hajfestő-receptje van), hasonló színű a bajusz s a hatalmas szakáll, mely az egész alaknak igen tekintélyes külsőt kölcsönöz. Hangja harsány, erős, a mit szeret is mutatni; úgy beszél mindig, mintha valami nép-gyűlésen szónokolna. János ur, a mint látszik,

GRÓF TELEKI SAMU AFRIKÁBAN NÉGER SZOLGÁJÁVAL.
Eredeti afrikai fénykép után.

nagyra van az ügyvéd barátságával; a mint együtt haladnak nagy bizalmas beszélgetés közben, még sokkal peckesebben szedegeti a lábait. Nem is csoda, mert tekintetes Rápoli Barnabás ur nevezetes férfi Porteleken, a fenttiszelt «Népbank» igazgatója, az «Olvasókör» elnöke, s a polgárság egy része előtt valószínű próféta. Igaz, hogy sok mindent beszélnek róla, hogy nagy kártyás, pazarló, népámitó, a ki az együgyűek kiszákmányolásából uraskodik, — de hát lehet, hogy mindezt kollégái fogták reá kenyérrigységből.

A Zöldfa-utczában csinos földszinti ház volt a Galiba János ur kúriája. Hat ablaka nyílt az utczára, mindenikben mosolygó virágok, hadd lássák a járókelők, hogy szép leányok vannak a háznál, a kik maguk is szeretik a szépet. De minden virágnál hasonlítatlanul szebb volt az a leányarcz, a mely az egyik nyitott ablakon

hajolt ki. Ah, ösmerjük mi ez üde arcot, ezeket a ragyogó fekete szemeket. A szép Juliska ül az ablaknál, vidáman csevegeve egy fiatal emberrel, a ki paripáját gangosan tánczoltatva állott meg az ablak alatt. A lovag előkelő, uri gavalér, sugár kis bajusza nyalkán kipödörve, elegáns halvány arcán bizonyos bágyadt egykedvűség látszik, a mi olyan csábító a nőkre nézve.

A mint Galiba és a fiskális ur a ház felé közelednek, a leány bucsut int kezével s vissza akar vonulni, de az ifjú nem tágít addig, míg egy bimbót nem könyörög le az ablakba helyezett rózsáról, talán a kis kezét is megszorítja, a mint a virágot átveszi. Azután gomblyukába tűzi a rózsát, üdvözlő a közeledőket, gunyos tekintetet vetve az elvörösödő fiskálisra, megsuhintja vékony lovagvesszőjét s tova vágat. Olyan szépen ül a lovon, nem tanulhatja meg azt a dőlczeg tartást közönséges ember; csattog a paripa patkója a köves uton, nem csoda, ha minden ablakból sokáig tekintgetnek utána.

Galiba ur vendégével saját külön szobájába megy. Hja, uraknak úgy illik, hogy külön szobájuk legyen, hogy dolgaikban ne háborgassák holmi házi perpatvarok. Bár azt alig lehetne megmondani, mit dolgozhat János ur, a ki a sámfán és kaptán kívül egyébhez nem értett, azokat sem szerette forgatni, — no de így hozta a mód magával. Hej, hogy bámultak volna a komák onnan a faluból, ha látják azt a faragott taktékpipát, a melylyel János ur helyet foglal a bórdiványon, a gazda előveszi a mindig friss borral töltött kancsót s jó szívvél kínálkozik.

— Tessék, kedves ügyvéd ur, magam termése.

Az igaz, hogy maga is jó példával jár elől, a fiskális sem marad hátra, úgy okoskodván, hogy borban az igazság, az ő mestersege pedig az igazság keresése. Egy darabig politizálnak, míg végre Rápoli Barnabás ur hirtelen másra tér át:

— Ugy mondják, kedves urambátyám, hogy nagyon gyakran lovagol erre ez a Bodrogszeghy Tivadar.

— Eh, lári-fári, — veté oda János ur, — hadd beszéljenek, az én házamnál az lesz, a mit akarok. Fiatalság bolondság. Tudja fiskális ur, szép leányom hamar megakad az ember szeme.

— Ugy van, úgy van, tisztelt barátom, azonban az ilyen urficskakat, fertálmánásokat még sem jó a házhoz kapadni. Könnyen hirbe hozzátják a tisztességes polgárcsaládokat. És a hol oly drága kincs vagyunk, mint a tisztelt urambátyám becses hajlékában, kétszeresen felfér a vigyázat.

János ur tanácsot kért egy tele pohártól s mormogá:

— Hiszen én sem bánám már, ha szép szívetlenek a fogadalmaktól. Veszedelemes portéka ez a leányfele.

— Kedves urambátyám, — mondá szónoki páthosszal a fiskális — magyar ember könnyen megérti egymást. Nem tudom, miképen gondolkodik felőlem, bár úgy hiszem, hogy barátságát és tiszteletét szerencsés lehettem megnyerni. Én önben egy derék példányt becsülöm annak a tiszteletről méltó polgári osztálynak, a melyen szeretett hazánk jobb jövője alapszik.

A hajdani csizmadia elérékenyülten tölté

meg a poharakat. Jól esett együgyű, hiu lelkének ez a hízkeledés.

— Azonban, — folytatá Barnabás ur — hogy mi vállvetve, közös erővel mindvégig együtt munkálkodhassunk a város, a polgári osztály, a haza felvirágzásán, szükséges, hogy a kölcsönös szereteten kívül szorosabb lánczok kössenek össze bennünket. Önnek szép, kedves leánya van, urambátyám, s lelkiismeretbeli kötelessége, hogy minél hamarabb biztos kezekbe helyezze őt. Én kezemet nyújtom, e szilárd becsületes kezét, — azt hiszem nem lesz ok visszautasítani.

János ur szíve örömtől és büszkeségtől dobogott fel, de illőnek találta komoly és gondolkodó arcot mutatni, a mi nála hozontos szemöldökének összerántásában nyilatkozott. A fiskális azonban jól ismerte a maga embereit, látta, hogy most kell ütnie a vasat, míg meleg.

— Barátom, nagy időknek nézünk elébe. Pár hó múlva képviselő-választás lesz. A hamisítatlan tiszta érzelmű polgárság bizalma felém fog fordulni. És nekem kötelességem lesz engedni a hívó szózatnak. Minden valószínűség a mellett van, hogy e város képviselője én leszek. Az új idők új embereket kívánnak: Én megértém azt a jelszót, mely ma győzelemre vezet s mint antiszemita-jelölt fogok küzdeni a polgárság erkölcsi és anyagi felszabadításáért. E küzdelemben ön lesz támaszom, pártom alvezére, szövetségese. És ha majd a szélt el fogjuk érni, a diadal öné is lesz. És akkor megkötjük a szövetséget, mely az ön szeretett leányának a nagy világban méltó rangot és diszt fog adni, mely az ön családját magasra emeli. Nos tisztelt barátom, mondja, visszautasíthatja-e ajánlatomat?

János ur felállott, poharat fogott, és ünnepélyesen felelt:

— Tekintetes ügyvéd ur, tisztelt felebarátom és elvtársi főnököm! Ékes szavaim megindítványozták keblemet s a méltó meg-tiszteltetésügnál teljesen uralkodik rajtam. Azért tehát csak egyszerű szavakkal szövegezem, hogy becses szándékában semmi hátrányosságot elkövetni nem akarok, miután a tekintetes urban mindazon kelméket feltalálhatni bátor valék, melyek a haza és egyéni virágzás állapotához szükségesek. Midőn úgy elvtársi, mint atyafiságos sorsunk összeköttesének ellene nem vagyok, engedtessek meg e poharamat felemelni s szívemből kívánni, hogy a tekintetes urat, ugys mint városunk követi szöszölőjét, valamint kedves vejem uramat a magyarok istene az emberi élet végső határáig éltesse, hogy a hazát sokáig szolgálhassa mind vizen, mind lovon!

A poharak összekocszantak, a két rokonlelkű férfi egymás karjaiba dől. Galiba János ur büszke volt, hogy a szónoklat után is méltó lesz leendő vejéhez. Hátha még beválik a sok szép

remény! Mit fognak mondani a mártónfalvi jegyző, meg a rektor, meg «Nyakigláb» szomszéd? Megpuhannak az irigységtől.

Sokáig elbeszélgettek meg, miközben János ur a nagy öröm miatt talán nagyon is sűrűn hajtogatta a poharakat, s oly lelkesedésbe jött, hogy Rápoli Barnabás elérkezettnek látta az időt pár váltócska aláíratására, ezer-ezer forintól. Mi ez egy leendő képviselőnek? A kinek ölébe csak úgy hull majd a sok jövedelem, a sok zsiros állás, hát még az ügyvédség ott fenn a fővárosban! Az lesz még az igazi aranybánya.

— Meglássá, urambátyám, még magát is nagyságos urrá teszem! (Polyt. köv.)

GRÓF TELEKI SAMU AFRIKAI UTJÁN SÁTORÁBAN.
Eredeti afrikai fénykép után.

P. P. C.

(Emlékkönyvb.)

Úgy rohannak, úgy sietnek,
Futva jönnek, futva mennek
Mai nap az emberek;
Pihenőre ha kitérték,
Kalauzok, az önédek,
Már kiáltja, hogy mehet.

A mi szépet nyújt az élet,
Megbeesni rá nem érnek,
Még tovább az áradat,
Volna mit és kit szeretni,
Volna miért lelkesedni:
De megállni nem szabad.

És a régi szép szokásról,
A kedélyes bucsuzásról:
«Isten áldjon! Ég veled!»
Már letettek. Egy névjegyre

Pár betű csak odavetve,
P. p. c.!? aztán mehet!

Ez a gyorsvonal, az élet,
Alig hogy megismerélek,
Vélem már tovább siet.
Más egyébre rá sem érek,
Csak bejegyzem azt, hogy élek:
P. p. c. — aztán mehet!...

Pataj Sándor.

SZÁZ ÉV ELŐTT.

— Emlékezések a francia forradalomra. —

IX. Szeptember 2-ika.

A XVI. Lajos trónvesztetté nyilvánítása következtében megürlt végrehajtott hatalom gyakorlása egyelőre a miniszteriumra ruházottat, melyben ezuttal Danton is helyet kapott mint igazságügyminiszter. A királyi család őrizetével Páris városa községtanácsa lön megbízva, mely szemben a nemzetgyűlés óhajával, a mely előbb a Luxembourg palotát, később az igazságügyminiszteri palotát akarta kijelölni a királyi család elhelyezésére, a Temple mellett emelte fel szavát s csak az alatt a feltétel alatt vállalt kezességet megbízatásáért. Tehát a Templeben, e sötét középkori toronyerődben állapodtak meg s a nemzetgyűlés addig is, míg a konvent összeűlné, 500,000 frankot szavazott meg a kincstárból a királyi család fenntartására.

De a tömeg a király letételével nem érte be, egyszerűsége az ugynevezett «augusztus 10-diki összeesküvők», azaz a svájci testőrök megbüntetését is mind erősebben kezdte követelni s e célra, nem bízva a rendes bíróságok részrehajlatlanságában és gyorsaságában, egy rendkívüli törvényszék felállítását sürgette. Az assemblée természetesen jó okokból is aggályosnak tartotta az ügynek rendkívüli törvényszék elé vitelét s épen azért megtagadta a különös kérelem teljesítését. Ámde a követelések mind fenyegetőben kezdtek hangzani, már beszéltek újabb felkelésről is, és Páris város tanácsának egyik képviselője az elbizakodottság vakmerő hangján vágta oda a nemzetgyűlésnek: «A nép megunt már várni megboszultatását, ügyeljete, nehogy maga szolgáltatson igazságot!»

Hallatlan presszióval odáig tudták vinni a dolgot, hogy végre a nemzetgyűlés meghátrált és heves vita után elhatározta egy rendkívüli törvényszék felállítását, mely itélni legyen hivatala nemcsak az augusztus 10-én elkövetett bűnök, hanem az azzal összefüggésben álló minden egyéb cselekmények, tények és körülmények felett is. E törvényszék végérvényesen volt itélendő és csirája leendett a későbbi forradalmi törvényszéknek.

Künn a határon a háboru ügyei szintén mind jobban bonyolódtak. Hatvanezer porosz nyomult Longwy fele, jobb felől 20 ezer osztráktól támogatva Clairfayt vezénylete alatt, baloldalon 10 ezer osztrák és 10 ezer hessenitől. Ezzel szemben a francia haderő a lehető legszerencsésebbül volt felállítva: három tábornok alatt 30 ezer ember, három külön táborban, míg Lafayette serege, 23 ezer ember, Sedannál táborozott

*) Pour prendre congé.

— a rajtunk és véreinken elkövetett iszonyu kegyetlenségek és orgyilkosságok felmentenek minden gondolatától, mely talán más ellenséggel szemben keblünkben támadhatna. Mutathatnék én nektek bajtársak Segesvár alatt egy nagy sírgödört, melybe nyolcvannegy sebesült, de azért még élő s kigyógyítható honvédek dobáltak ellenfeleink.

Nem, nem, — bármilyen történet Magyarországon, bármilyen feltételek alatt is kapitulált legyen az ottani főhad, mi itt bőrünket védjük. Parancsolom tehát, hogy a támadásnak az általam már megemlített módon meg kell történnie.

Kevéssel tíz óra előtt, Szakács Dezső főhadnagy vezénylete alatt az egyik zászlóalj — mintegy 800 ember — a völgy északi hegygerinczén a lehető legnagyobb csendben az ellenség táborát megkerülte, és a D. és B-i felé vezető út mellett foglalt állást.

A második zászlóalj, Czirer Ákos százados alatt, mintegy 1000 lépésnyi távolságban, az út mindkét oldalát eldélja.

A harmadik zászlóalj pedig Gyulay százados személyesen vezeti az alsó tábor megtámadására.

A völgy torkolata felé tödülő ellenséget az erdő szélén felállított ágyúk keresztüzbe veszik.

Visszavonulási vonalunk előbbi állodásunk, honnan szükség esetére az ágyúk hátrahagyásával a d-i erdőségekbe menekülhetünk.

Veszteni valónk nem volt, mert előbb-utóbb is csak a hadifogság nem épen kecsesítő perspektívája állott előttünk. — Foglyokra nincs szükségünk; minden ember magáról gondoskodik.

Még két óra választott el a veszélyes játéktól. Nem mintha azon aggódtam volna, hogy a terv kivitele körül előre nem látott akadályok merülhetnek fel, azon sem tűnődtem, hogy soraink a szokatlan éjjeli támadásban helyt nem fognak állani, de azért valami különös érzet fogott el, valami furcsa sejtélem vett erőt rajtam.

Végre megadják a jelt az elindulásra. A harmadik zászlóalrhoz osztottak be, melyet, a mint említém, Gyulay Kálmán személyesen akart vezetni a tábor ellen. Többnyire székeltek voltak, kik Bem alatt tanulták meg a véres mesterséget. Segesvároth harmadrésztük oda vészett, a többi szétfutott, de nemsokára ismét együtt volt. — Komé — mondá az egyik — midőn bajtársai jól megakarták borjút ráadta — este még nem látam a német hátát!

Volt néhány józerű erdélyi is köztük, azok aztán csak nagy nehezen voltak felfezhető örömkövek. Így valahára ismét rejük is került a sor.

A teli holdat gyakran sűrű felhők takarták el, s így nem a legjobb járás esett a sűrű erdőben, de azért minden baj nélkül a hegygerincz azon részébe értünk, honnan az ellenség pislogó táborait tisztán kivethetjük.

Megállapodtunk. A legénység puskáit megtöltötte s szuronyosan várta a támadásra való jelt. Már az erdő széléltől tán csak tíz vagy tizenöt lépés választ el.

„Cél, tűz, szuronyt szegez, éljen a magyar!”

Az első sortűz után iszonyu lármá; a haldoklók és sebesültek jajgatása, a tiszték kiabálása, vezényszavak, gyenge dobpergés, mert ugylát-

szik, hogy a dobosok elestek, s az egész tömeg, ki felig felöltözve, ki ingben a d-i torkolat felé fut. A lovasság nyereg nélkül nem mozdulhatván, az erdőbe menekül, hol embereink egyenként lelövik vagy leszúrják. Végre tüzéségük nagy nehezen felmozdonyozva visszafelé veszi útját, de nemsokára Szakács Dezső embereihez ér, és néhány perc alatt hat ágyú ezek kezébe kerül.

A d-i torkolat felé menekülőket felkonzolják ágyúink, egyszóval az egész ellenséges különítmény néhány ember kivételével, kik a bokrokban és árkokban meglapultak, kardra lőn hanyva.

Embereink közül tíz esett el, kik a táborhely közepébe nyomulva, a véletlenül ébren lévő zászlóórság által lelővettek.

A NAGY FRANCZIA FORRADALOMBÓL. — FORRADALMI TÖRVÉNYSZÉK AZ ABBAYEBAN.

Hajnaltól S. felé vonultunk. Az ellenség ágyúit magunkkal nem vihettük, mert sem tüzeink, sem pedig arra való fogataink nem voltak. Az ágyutalpakat darabokra törtük, az ágyukat pedig úgy beszegezettük, hogy hasznukat egyhamar senki sem vehette.

S. előtt hírt vettük, hogy Erdélyben mindenki letette a fegyvert részint az oroszok, részint pedig a németek előtt.

Valami kormánybiztosféle egyéniség is furakodik a legénység közé, s arra biztatja őket, hogy most már ők is tegyék le a fegyvert, s menjenek békével haza; a ki pedig puskáját el akarja vinni, azt is megteheti. Ennek az urnak nevét elhallgatom; most is él, és nagyon sokra van 1849-ben viselt dolgaival.

Mindezek dacára kezünkben maradt volna az éjjeli sikerült támadás folytán neki hevült legénység, de menekülő tisztektől halljuk, hogy S. felé egy 10,000 emberből álló osztrák hadosz-

tály vonul. Minek tegyük ki embereinket amazok bosszujának? — Gyulay százados rövid szavakkal értésre adja a vitézeknek, hogy észszerűnek tartja, ha most mindenki csendesen hazatér.

Mire S. tornyaiban délre harangoztak, magunk maradtunk. Estére egymással kezét szorítva elváltunk.

Ez volt az utolsó magyar csapat, mely Erdélyben a világosi fegyverletétel után augusztus hó 18-án együtt volt, s az ellenségre az utolsó csapat mérté.

Gyulay Kálmánt évek múlva Csehországban találtam a k-i fürdőben.

Nem akarta elhinni, hogy belőlem újra ismét katona lett, s zokon vette a miért mesterségemet folytattam.

megbeszéltek a d-i sikerült éjjeli támadást, s most is azt monda, hogy a szabadságharcot még a világosi fegyverletétel után is Erdélyben jó sikerrel lehetett volna folytatni, ha Komárom vára feladásával Klapka tábornok annyira nem sietett volna.

De a sors könyvében más volt írva.

T.

EGYVELEG.

* A szeszkes italok ára. Egy statisztikus számítása szerint szeszkes italokért kiadtak 1879-ben Németországban 1300, Franciaországban 1165, Angliában 1500, az Egyesült-Államokban 1440, összesen tehát 5000 millió forintot. Ha ehhez hozzá számítjuk a szeszkes italok élvezetéből származó betegségeket, munkakerülést, nyomort, bünt, láthatjuk, hogy a szeszkes italok mily rengeteg összeget igényelnek.

* Óriási lovasút. Az argentin közúti közlekedésben most építik a világ leghosszabb s legnagyobb szerű lovasútját, mely 200 angol mérföld hosszú s Buenos Ayrest az ország nagyobb városaival köti össze. A lovasút ezen a vidéken igen ocsó, ellenben a szén és fa drágább, ezért nem használták gőzvasutat. Mivel a vasút oly hosszú, 5 alvó kocsi is van; egy-egy 18 láb hosszú 6 ágyúval, melyeket nappal össze lehet rakni. Van azonkívül 4 két emeletes kocsi, 20 kocsi lapos fűdéssel, 6 jégkocsi, 4 baromfi-kocsi, 2 hordozható daru nehéz terhek emelésére, végül 200 teherszálló.

* Az automat gépeket már a régi egyiptomiak ismerték, de csak a papok használták fel. Egy régi papyrus leírása szerint némi templomokban volt egy érczedény, melybe a hívőknek pénzdarabokat kellett dobni s erre a szelep magától kinyílt s alul egy pár csepp viz folyt ki, amelyet szentelt viz gyanánt használtak.

* A belpolitikai halottakat Keletindia déli részében a benszülöttek még most sem engedik eltemetni, mert félnek a vihartól. Ha a rendőrség temeteti el, a benszülöttek a holttestet csakhamar kiássák s kivisítik a pusztába, hogy a kutyák és vadállatok falják fel.

* Az Egyesült-Államokban már 22 millió hold föld van, melynek birtokosai külföldön élnek s ezért az amerikaiak mindjobban zugolódanak, rá mutatván Irland példájára, melynek nyomorát hasonló visszahagyás okozta.

* A pápa évi jövedelme jelenleg mintegy 5 millió forint, nem számítva oly rendkívüli jövedelmeket, minő a jubileumi évben volt. A rendes jövedelmek kétharmada Péterfillekbe kerül, de egy milliót jóval többet tesz már a többiek kamata is és mivel a pápa udvartartása és más kiadásai 3 milliót nem haladnak meg, a töké folyvást szaporodik.

A PERSA SAH REZIDENCZIJÁBÓL.

II.

A fejedelmi család női tagjairól nem tudunk semmit. Általában alig van ország a földön, ahol a nők még ma is annyira elrejtették a világtól, mint Persiában. Európaikkal, kik feléig is tartózkodtak itt s minden nagyobb városban megfordultak, megtörtént, hogy persa nő arcát sohasem látták. A török nő „jasmak”-ja igen gyakran átlátszó, jóformán csak vastagabb fától s nem ritkán lehet e mellett a Bosphorus vagy az Édesvízek környékén látni, hogy a török nő félre veti fátját, hogy egy cigarettát elszívasson. Ilyesmivel európai előtt Persiában nem történhet meg s maga a fától teljesen eltakarja az arcot s csak a szemek számára van egy kis ügyesen készített nyílás. E fától a persáknál oly nagy, hogy egész a mellig ér, még kék vagy fekete selyem kendőt is tesznek rá. Ugyaníly színű a bugyogó is, melyet a bokáknál, a lábfej felett kötnék össze; ez rendszerint indigo vagy fekete színű, míg az arcot fehér színű szövet fedi. Lehetetlen már ennél is kevésbé vonzó öltözetet képzelni. Semmiféle jelmez vagy dominó nem képes annyira félreismertethetlenné tenni a nőt, mint az ily öltözet. Ha a mohamedán szokásoknak az volt céljuk, hogy a kaczerkódást lehetetlenné tegyék, a mint ezt már Mohamed tanácsolta, el lehet mondani, hogy ezt leginkább a persák érték el. A török nők tetszés szerint tarka-barka öltözetet viselnek, Persiában azonban, legalább a mohamedán nőknek, nem szabad válogatniok, indigo vagy fekete szín az egyedüli, a mit viselhetnek az utcán. Míg tehát nálunk Európában a művelt osztály férfi-tagjai képviselik az utcán az egyhangúságot, fekete öltönyükkel, csilinderükkel s fehér ingükkkel, Persiában a nőké e szerep s ellenkezőleg a férfiaknak jut a divat majmolása s a különféle cziczomázás.

Másként áll azonban a dolog az épületen belül, az „anderun”-ban, azaz persa háremben. Itt — mint oda bejutott európai nők elbeszélései és leírásai után tudjuk, — a persa nők öltözetét a mi ballettáncosnőinkéhez hasonlít azzal a különbséggel, hogy a persa nő lábát rendszerint egész meztelenül hagyja. Mindenki így öltözködik, a fejedelmi családból származó hercegnőket sem véve ki. Itt azonkívül a festés is divatban van. Nem finoman, hanem lehető vastag veres vagy fekete tintával festik be arcukat, hajukat, kezeiket és lábaikat, vagy legalább a körmeiket.

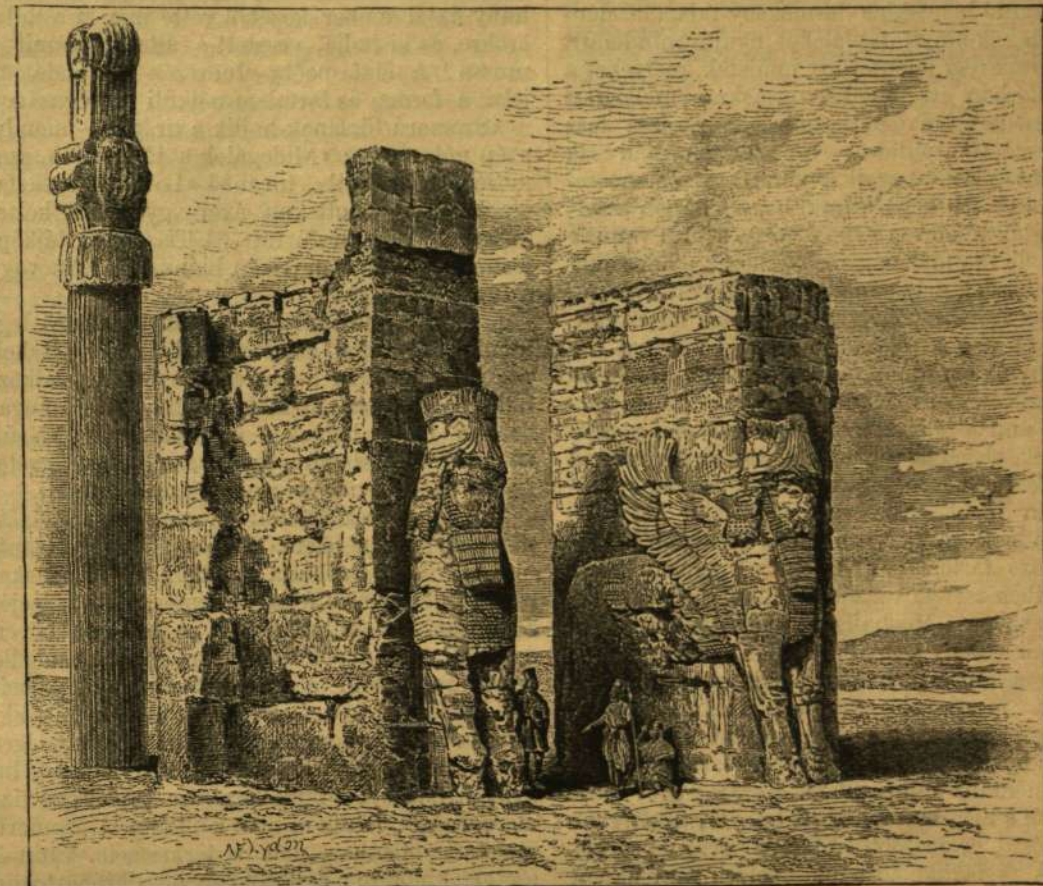
A nők elzárkózása más tekintetben is igen szigorú. Az „anderun”-ba a család tagjai kívül a legközelebbi rokonnak sem szabad belépnie, a házi barátoknak nem szabad említést tenni a család női tagjairól még abban az esetben sem, ha tudja, hogy a ház asszonya haldoklik. A többnejűség rendkívül elterjedt s ezzel karöltve jár a nőkel folytatott rabszolgakereskedés. Még a középosztály női is fátjólva járnak az utcán és soha sem lehet korukról vagy szépségükről fogalmat alkotni. Kíséret nélkül jóformán soha sem jelennek meg a város falain kívül. A sah és hölgyei számára pompás pavillon emelkedik, míg a követek és fő persa urak a királyi pavilon szomszédságában emelnek sátrakat. Zászlók lobognak mindenütt; a szép iráni arab kanczák versengve küzdenek a diadalért s Teherán népe nagy sokaságban gyűl nézésökre.

Még egy nevezetes ünnep a *Moharrem* vagy butongát hava, a mikor Husseinnek, Ali fiának és családjának a kalifaságot bitorló Moavije kadai által való felkonzoloztatása emlékét ülik. Kilenec napon át vonulnak zajongó csoportok, főleg fakírok végig az utcán, dalolva és üvöltve: „Ja Hussein!” Ruháik leoldódnak testökről, hajuk vérborította szemekbe csügg, késekkel vagy acél-szerszámokkal szurkálják, vagdoszák ma-

gokat, úgy, hogy némelyek a vérvesztéstől holtan rognak össze. Nyolczadik, kilenchezedik, tizedik napon már annyira fokozódik örvöngő fanatizmusok, hogy tanácsos az európainak otthon maradni. Egyik főmozgása a Moharremnek a *Tazié*, vagy Passzió-játék, mely Hussein halálát tüneti fel. E napon sok előkelő persa rendez előadást udvarán, hol minden hívő jelen lehet, s különösen nőknek nyit kedvező alkalmat ez ünnep a szórakozásra. Legfényesebb természetesen a fejedelmi *Tazié*, mely külön e célra épült szin-

nézők könnyekbe törnek ki s mindenfelől fuldoklás hallatik. A személyesítés buzgósa annyira megy s oly realiztikus, hogy akadnak, kik nyakig földbe ásatják magokat, vagy lyukba dugják fejüket, hogy fejedlen testekkel s törzs nélküli fejekkel behintett csatatér ábrázoljanak. Meleg időben voltak már, kik életükkel adóztak ily buzgóságukért.

Vannak azonban Teheránban iskolák is, melyek, ha sok kívánni valót hagynak is még fenn, de szép eredményekkel kecsegtetnek a jövőre.

XERXES PROPTILAEAI PERSEPOLISBAN.

RÉGI MECSET SULTANIEHBN.

házban megy végbe, mely boltozatos tetőről nyeri világítását s karzatokra és páholyokra van osztva. Minden minisztertől megvárják, hogy páholyát lehető legszebben állítsa ki kásmir szövetekkel és szőnyegekkel.

Az előadás olyan forma mint a „Szentivánéji álom”-ban a Zuboly takácsék előadása. Bejön egy ember egy ággal kezében, s azt a földre szurva mondja: „Ez a fa!” Azután jön egy színész, négykézláb, hátán oroszlanbőrrel, ki az állatok királyát jelképezi. És a hatás mégis komoly, sőt ünnepélyes s a mint a tragédia további folyamában a mártírok lekonzoloztatnak, a

Tanítanak bennök kormányi felügyelet alatt nyelveket, geológiát, rajzot, orvostudományt, stb. A tanárok között több angol és német van. A persák sok hajlandósággal bírnak nyelvek elsajátítására.

Az iskolamester neve Moallim, a tanítás módszere többnyire szóbeli, de a persák nagy költőinek, Hafiznak, Firduszinak ismeretére nagy súly van fektetve. A fegyelmi büntetések, melyek közül egyet képünk is szemléltet, midőn papiros pipkát nyomnak a delinkvens fejére, majnem ugyanazonosak a nálunk szokásban levőkkel; de a lenia és virgács is járja néha.

a kocsai az „Angol királynő” fogadóba. Szerdán, augusztus 28-án a sah egész délelőtt nem hagyta el szállását. Ily időben rendesen naplóját mondja tollba titkárnak. Ezuttal Vámbéryt is megához hivatta, hogy adatokat tudjon meg tőle naplója számára. Igen sokat kérdezősködött Vámbérytől s a kérdésekből látszott, hogy mennyire érdeklődik minden.

Delután 2 órakor távozott a sah az „Angol királynő” fogadóból, hogy látogatást tegyen József főhercegnél. Fényesen volt öltözve, barna ruhába. Hosszu kabátját arany paszománt díszítette, melyhez felette jól illettek a csillogó hatalmas smaragd gombok. Magas süvegén az arany oroszán mellé négy gyémántból összerakott kócsag volt tűzve, míg aranyos kardjának markolatáról hatalmas briliáns fénylett. Kardóve, melyet vállán vetett végig, gyémántokkal és drága kövekkel kirakva, míg mellén a persa csillag naprendet és az osztrák Lipórend nagykeresztjét viselte. Kíséretében volt gr. Teleki belügyminiszter is.

A lánchídon, Albrecht-uton és a várban nagy néptömeg állt díjenzve s integetve a sahnak. József főherceg palotájában a lépcső alján b. Nyáry főudvarmester várta s kísért fel József főhercegre. A persa vendégek mintegy negyedórát időztek a főhercegnél s aztán vele együtt a királyi palotához hajtottak. Ezuttal a kis Aziz szultán b. Thömmel belgrádi követült egy kocsiában, míg a hosszú kocsisort Neriman khán bécsi persa nagykövet kocsija zárta be. A palota bejáratánál gr. Hunyadi Kálmán főszertartásmester, gr. Teleki belügyminiszter, Jekelfalussy min. tanácsos s a palota személyzete, várakozott teljes díszben.

PERSA DERVIS.

A sah a várkertnek Dunára néző részét járta be legelőször. Majd a többi részekből gyönyörködött a kilátásban. Később a Krisztinavárosban kocsizott végig és csak azután tért vissza Pestre.

Szintén József főherceggel kocsizott végig az Andrássy-uton, ki a városligetbe, aztán pedig a ke-repesi út végén levő *lorassági kaszárnyához*, hol gr. Pejacsevich főparancsnok üdvözölte. A sah figyelemmel nézte a kirukolt huszárságot. Apróra megvizsgálta Bene százados egyenruháját. Kért egy altisztí kardot is s azzal próbavágásokat tett. A huszárság egy rohamat mutatott be.

Elment a sah a városligeti *szirkuszba* is, melyben az előadás kezdete 4 órára volt kitűzve, de a sah csak később érkezett. Főlélegesen mondani, hogy mennyire telve volt a szirkusz. Az előadás eléggé szórakoztatta a persa fejedelmet, de úgy látszik, hogy a bohócok játéka érdekelte legjobban. Az előadásnak 5 órakor vége volt. A sah József főherceggel együtt szállt a hintóra, s az „Angol királynő” fogadóba mentek.

Az utazás ideje esti 8 órára volt kitűzve. A keresési út egész ki a központi indóházig el volt lépve közönséggel. A sah azonban a kis Azizal jóval 8 óra után érkezett az indóházba, hol József főherceg, a miniszterek, s a többi hivatalos méltóságok és személyiségek várták. Melegen elbucszott a főhercegtől, köszöntötte a többi uraságokat és Azizal együtt szállt be az udvari szalonkocsiába, melybe előbb a szolgák görögdiányékat is helyeztek el.

Vége negyed tíz órakor megindult a vonat. A sah az ablak mellett állva, süveghez emelt kézzel köszönt meg a lelkes éljenzt, melylyel a fővárosi közönsége bucsut vett fejedelmi vendégétől. Kísérete s a kis Aziz szultán az ablakból kihajolva kézzel intgette bucsut az éljenző közönségnek.

A sah Munkács-Beszkid-Lemberg-Tarnopol-Podwolic és Kieven át egyenesen Teheránba utazik, hová szeptember 12-én érkezik meg.

A sah kíséretének több tagja valamint a hozzá beosztott urak előtt ismételt a legelőnőbb szavakban fejezte ki örömét a fölött, hogy Budapestre jött.

Elutazása előtt számos kitüntetést és rendjelt osztott. Gyémántos keretű és pompás festésű saját arczképeit küldte meg József főhercegeknek és Tisza Kálmán kormányelnöknek, ki most Ostendében van. Első osztályú oroszán- s naprend tulajdonosai lettek: Baross Gábor, Wekerle Sándor és gr. Teleki Géza miniszterek, b. Nyáry Adolf főudvarmester József főhercegnél, és Gabriányi tábornok s budapesti táborparancsnok. Másodosztályú rendjelt: Ráth Károly főpolgármester, Jekelfalussy Lajos min. tanácsos, s több katonai előkelőség kapott.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Az „Ember tragédiája” szerb színpadon. Jovánovics János, a jeles szerb költő s kitűnő műfordító („Toldi”, „János vitéz”, „Murányi ostroma” stb.), kinek 40 éves írói jubileumát májusban a Kisfaludy-társaság is megünnevelte, Madách „Ember tragédiáját” fordítja. A fordítás befejezéséhez közeledik s Jovánovics az aláírás iweket is kibocsátotta. Ennek kiadása után, a belgrádi szerb nemzeti színházról nyert megbízatás folytán elkészíti a Paulay által a színpad számára átdolgozott „Ember tragédiáját” s ez még a télen színe fog kerülni Belgrádban.

Tószögi Andor: *Titánok*. (Grill Károlynál Budapest.) A 200 oldalra terjedő kötetet, mely a Hevesi József által írt jóakaratu előszón, s költői Prologon és Epilogon kívül két drámai és hat elbeszélő köl-

legnagyobb darabja. A szerző, úgy látszik, nagy gondot fordított kidolgozására, de tulságos hosszadalmasságával elrontotta hatását, néhol végtelen prózai részletleírásokba tévedett, míg máshol a dagályossá-gig fellelő. A hős külső s néhol belső leírása is — nagyon emlékeztet közéletünk egy kiváló alakjára, ami (a történet egészen költött és sokrészt tulzot volta mellett) ily mértékben tán meg sem engedhető. — A *Hattyúdalt*, az elbeszélések közt a leggyöngébb, bízvást elmaradhatott volna. A Prolog sem sokat ér; az Epilog alkalmi ömlengés a trónörökös halála fölött, sok melegséggel, itt-ott erővel is írva. — Észrevételeinket azért nem sajnáltuk minden egyes költeményre megtenni, mert a fiatal költőben ha nem is épen titán, mindenesetre figyelemre méltó erőt látunk, melyet érdemes lesz jó irányba vezetni s kellőképp fékezni is. A szerző hol jól, hol igen rosszul versel; a ritmus iránt nincs biztos érzéke. — A könyvet Buschmann nyomtatta s csinosan állította ki.

Jókai újabb regényeinek füzetes kiadásából most jelent meg a 102. és 103. füzet, illetve az e vállalatban most folyó legújabb regény: *A lélekidomár* 26. és 27. füzete, melyekkel immár a regény véget ért. Egy-egy füzet ára 20 kr. Az ugyane vállalatban megjelent „Lőcsei fehér asszony”, „A kis királyok”, „A három márványfej” még mindig kapható füzetenként s egyszerre véve is. Alig kerül 22 frtba a 18 kötet. Kiadó: a Révay testvérek könyvkereskedése.

Könyv a Balaton vidékéről. Dr. Sziklay Jánostól, a Balaton-egylet titkáráról. *A Balaton és vidéke* című

ISKOLAI BÜNTETÉS PERSIÁBAN.

monografia fog megjelenni füzetenként. Adja az egész vidék földrajzi, történelmi, gazdasági, nép- és helyrajzi ismertetését. Eddig a Balatonról inkább csak a fürdőzőknek, vagy a turistáknak szánt hosszabb-rövidebb kalauzok jelentek meg. A művet számos eredeti rajz is díszíti. Kiterjed a népszokásokra, a népköltészetre, a közművelődési viszonyokra. A befejező fejezet a Balatonról megjelent leírások, képek, zeneművek repertoriumát s a balaton-i írók és művészek életrajzi adatait sorolja fel. A mű 20 füzetben jelenik meg, négy íves, negyed rétalaku füzetekben. Egynek-egynek ára 40 kr. s az első szeptember közepén hagyja el a sajtót, a többi 3—4 heti időközökben. A megrendelések és előfizetések Révay testvérek könyvkereskedésébe küldendők.

Nevezetesebb bűnesetek cím alatt Kosutány Géza törvényszéki bíró szerkesztésében oly vállalat indult meg, mely a legfeltűnőbb törvényszéki tárgyalásokat és bűneseteket gyűjti össze. Külföldön számos ily vállalat van, s a szakemberek is jó hasznát veszik, tanulmányozván az anyagot, látván a vizsgálati és törvényszéki eljárást, melyből sokszor meríthetnek okulást, ovatoságot. Az első kötet most hagyta el a sajtót, s ez a díszgazdag és fukar Erny Györgynek 1875-ben a fővárosban történt meggyilkolását, s az ebből következő nagy bűnpört adja elő egész részletesen. Annak idejében nagy feltűnést keltett a rejtélyes gyilkosság és feszült érdeklődéssel várta mindenki a nyomozás eredményét, mely külföldön is folyt. A tárgyalás izgalmas részekben gazdag, s a gyilkossággal valódt lengyel Korcinszki fölmentésével végződött. A kötet 178 oldalt tölt be, s ára 1 frt. Kiadta a Lampel-féle könyvkereskedés.

Magyarország vasuti térképe, különös tekintettel a vonalszakasz-díjazására; tervezte és rajzolta Hátsék Ignác, kiadta a Lampel féle könyvkereskedés. A térképen minden vasuti állomáshoz oda van jegeve, hogy melyik zónához tartozik. Ára 50 kr.; az összes vasuti állomásokat betűrendben tartalmazó füzet pedig 10 kr.

Előfizetések. Székely Béla, ki Párisból tárczeleveket írt a lapokba, „A párisi életből” című kötetre hirdet előfizetést, melyben tizenhét rajz és elbeszélés lesz, a párisi életből merítve. Előfizetési

ára 1 frt 50 kr. s a szerzőhöz, Teréz körút 35 sz. a., czímezendő. — „*Vasuti zsebmappár*”-ra adtak ki előfizetési felhívást 1 frtjával Ocskai Gusztáv és Somogyi Henrik magyar államvasuti tisztviselők. — A *Vignola oszloprendszerei* című művet ad ki Palóczi Antal műépítész-tanár; Pfeifer Ferdinánd fővárosi könyvkereskedő bocsátott ki rá előfizetési felhívást. Rajzokkal ellátva jelenik meg szeptemberben tan- és segédkönyvvül, ismertetvén Vignola öt oszloprendszerét. Kötelező tárgy az ipariskolákban. Előfizetési ára 2 frt.

Az akadémia dísztermének freskói. Lotz Károly hírneves festőnk elkészítette a tudományos akadémia dísztermének keleti falát díszítendő freskójának vázlatait. A kép három, művészettel elkülönített, de mégis összefüggő mezőben, renaissance stíli épület nyugodt hatású háttérben a magyar irodalom és tudomány fejlődését jelképező főalakokat csoportosítja. A középső mezőben Mátyás király a] főalak, s körülötte vannak Vitéz János, Janus Pannonicus, Galeotti Bonfin s mások alakjai. Baloldalt a reformáció kora van ábrázolva, főalak Pázmány s körülötte a híres protestáns és katolikus hittudósok, elől mesterileg választott helyzetben Apáczai Csere János, míg a karzaton Bethlen Gábor, Lorántfi Zsuzsanna és mások alakjai láthatók. Jobboldalt vannak a költők, Toldytól és Balassától Mikes Kelemen-ig, a közepén Zrínyi Miklós daltias alakja. Az egész ciklusban mintegy 50 alak, nagyrészt arczképek.

Az operaszínház. Mahler Gusztáv igazgató már megállapította az operaszínház játérendjét és ven-

KURD ÚRI NŐ HÁZI ÖLTÖZETBEN

dégszerepléseit, melyek célja a létező hiányok betöltése.

Az első két hónapban szerződöttésre célzó vendég-szereplések lesznek. A drámai énekesnő szerepkörére pályáznak: a magyar születésű Better Eleonora k. a. a prágai német színházról és Wiedl-Krämer Mari asszony, a Brunhilde első lipcei ábrázolója. A soubrette szerepkörére, esetleg fiatal drámai szerepekre Eibenschütz Janka kisasszonyt, Eibenschütz Ilona zongoraművésznő nővérét hívja meg Gráczból. A lyrai tenor szerepkörében ketten fognak próbát tenni, s ezek magyar nyelven énekelnek. Az újdonságok s új betanulások közt vannak: „*Lohengrin*” kettős szereposztással, melyített zenekarral és bay-reuthi mintára készült új függönyvel. Október elején Nicolai vig dalműve: „*A windsori víg nők*” kerül színe, Bianchi Bianca kisasszonnyal és Neyvel a főbb szerepekben. Ez év végéig kitűztek még: Marschner „*Hans Heiling*”-je, Wagner Rikhard „*Siegfríd*”-je és Auber „*Órdög része*”, az utóbbi Bianchi Bianca kisasszonnyal. Januárban Lortzing „*Fegyverkövadás*”, a márczius elején a *Niebelung tetralógia* záradarabja, a „*Götterdämmerung*” adatik. Februárban új betanulással a „*Fidelio*”, a saison végén Massenet „*Esclaymonde*”-ja kerülnek színe. Az utóbbi dalmű megszerzése végett most alkudoznak. E programmból is látszik, hogy operánk mennyire kozmopolita.

A városligeti szinkörnek a temesvári híres ternő történetéből Fehér Dezső színdarabot csinált. A *felműlt* ternő című színdarabot, s azt az utóbbi napokban többször elő is adták a nélkül, hogy a darab ternő volna. Minden különösebb leleményesség nélkül megírta párbeszédek alakjában Farkas Menyhért ternőjét s néhány nótát szurt hozzá.

PERSA NŐK.

A budai szinkörben Krecsányi szintársulata díszelőadással ülte meg aug. 24-ikén Lajos napját. A nézőtér egészen megtelt, s a közönség meg volt elégedve a sikerült estével.

Először Komjáthy János szavalta el a „Talpra magyar”-t. Azután a szabadságharcból vett élőkép következtek, ügyesen rendezve a szinkör nyitott

ÖRMÉNY NŐ ÉS PERSA BÖLCŐ.

mély színpadán, úgy, hogy a táborzás és a híres 12 pont kihirdetése, majd Kossuth Lajos az aradi tizenhárom vőtanutól környezve, Bem apó s Petőfi Sándor a piskii hídon és végre a Hunnia előtti hódolat tableau-i egymás után tünnek elő s a végén egyszerre voltak láthatók. Percekig tapsoltak a festői látványnak. Azután „II. Rákóczi Ferencz fogsága” került színe s e darab hazafias vonatkozásai nagy hatást tettek.

KHALDEAI LEÁNTOK.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A történelmi társulat Máramarosmegyében. A törénelmi társulat az idei vándorgyűlését M.-Sziget és Nagy-Bánya városok meghívására Máramarosmegyében, M.-Szigeten tartotta, hová aug. 24-ikén Budapestre a társulat több jeles tagja indult el Thaly Kálmán alelnök vezetése alatt. Utközben a tagok száma, kik a közgyűlésre mentek, huzsonhatra szaporodott.

Utjokban mindenütt szíves fogadtatásra találtak. Huszon a megye alispánjának vezetése alatt népes bizottság várta a tudós vendégeket, kiknek tiszteletére a lakosság intelligens része nagy számmal jelent meg. *Máramaros-Szigeten* nagy tömeg jött össze a vasuti állomáson, s a vendégeket lelkesen éljenzte. A kirándulók a fállyát vívó túzótlók sorfala között és zenekarának hangjai mellett mentek be a városba.

Másnap, aug. 25-ikén a társaság értekezletre gyűlt össze, s aztán nyílt meg a *naggygyűlés*, melyre a megye és város értelmisége és hatóságainak képviselője is megjelent, valamint díszes női közönség. Lónyai János főispán üdvözölte a történelmi társulat tagjait s aztán Thaly Kálmán mellett elfoglalván a társelnöki széket, Thaly-nak adta át a szót, ki hosszabb megnyitó beszédet mondott. Kezdetben a történelmi társulat céljait fejtegette, s kiemelte, hogy alig van talán ország, melyben a nemzeti történelem művelésére s a történelmi érzék ébrentartására nagyobb gondot kellene fordítani, mint éppen nálunk. A történelmi társulat különös súlyt helyez művelésünk történetére is, sőt az irodalomtörténetre. Ismertette, hogy e téren mily eredménnyel

PERSA URI NŐ UTCZI ÖLTÖZETBEN.

működött a társaság eddig, végül pedig köszönetet mondott a megyének és városnak a meghívásért és szíves fogadtatásért. A zajos éljenzéssel fogadott megnyitó beszéd után Szilágyi István érdemes történetírónk és a m.-szigeti főiskola igazgatója tartotta meg érdekes felolvasását Máramaros-megye történelméről a 12—13-ik században. Hallgatói zajosn éljenzték a kiváló tudóst. Utána gr. Csáky Dezső olvasta fel „Máramarosmegye és az oláhás a XV-dik században” című tanulmányát. A harmadik s egyuttal az utolsó felolvasó Mihályi János volt, a ki Máramarosmegye történetéből fontos és érdekes okleveleket mutatott be. Értekezését figyelemmel hallgatták és éljenzték őt is. Delután 2 órakor 200 terítékes díszlakoma volt, a melyben a kiránduló tudósokon kívül a megye színe-java vett részt.

Majd megalakították a különböző kutató bizottságokat, melyek a városban és a megyében a levéltárakat vizsgálják át. E bizottságok aug. 28-ikáig működtek, és a másnap tartott befejező ülésen számoltak le az eredményről. A vándorgyűlés még Nagy-Bányára is áttért s ott e hó 31-ikére volt kitűzve a második berekesztő gyűlés, dr. Szédeczky Lajosnak a nagybányai czéhekről szóló értekezésevel.

Szilágyi István a közgyűlésen tartott értekezésében fölvetette azt a kérdést is, vajjon „Máramaros” vagy „Marmaros” megye. Szilágyi a Mara víztől származtatja az elnevezést, s a megyét csakis a Bach-korszakban kezdtek Marmarosnak nevezni. A helyes név tehát: Marmaros. — A levéltárak kutatása mellett kirándulások is tettek a társulat tagjai. Megnézték a Tisza forrását, néhai Rudolf trónörökös vadászkastélyát, a szatnai sóbányákat.

A berekesztő gyűlés M.-Szigeten aug. 29-ikén volt, s ezen a levéltárakat kutató bizottságok tettek

Telephon-összeköttetés.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

IFJUSÁGI IRATOK.

Képes könyvek 3-6 évesek számára.

Beszerédi Amália. Flóri könyve, 120 képpel és zenemelléklettel, diszkadás. Kem. köté 1 frt 40 kr.

Flóri könyve, 120 benyomott képpel. Új népkiadás 40 kr.

Bobby M. Új képeskönyv. Utmutatás a szemléletre, gondolkodásra, számolásra és beszédre 2 1/2-7 éves gyermekek számára. Második kiadás. Kem. köté 4 frt.

Erdélyi Indali Péter. Képes ABC. Harmadik kiadás színes borítékba fűzve 50 kr.

Egészen új szerkesztés ABC. Diszkadás színezett képekkel. Negyedik kiadás, köté 1 frt.

Képes-Verses könyv. Színezett képekkel. Második kiad. Köté 1 frt.

A Franklin-Társulat képesmese-könyvei.

1. Hamupipőke. Árany-egy kötetnek színes borítékba köté 80 kr.
2. Csipkeróza.
3. A hős szobor.
4. Hívelek Mátyai.
5. Jancsi és Orsike.
6. A vörös bóbítás kis leány.

Gyermekélet. Kleinmichl J. rajzaihoz, a verseket írta és átdolgozták Szász Károly és Vargha Gyula. 32 színyomatu képpel. Színes borítékba köté 3 frt 60 kr.

Horkai bácsi kis hegedű. Versek, mesék és dalok jó kis gyermekek számára 40 kr.

Jó gyermekek könyve. Thumann Pál rajzaihoz a verseket írta és átdolgozták Szász Károly és Vargha Gyula. 42 színyomatu képpel. Színes borítékba köté 3 frt 60 kr.

Winternitz Károly. Olvasó-játék négy-hat éves gyermekek számára. Ötödik javított kiadás 1 frt.

Ifjúsági iratok 6-12 évesek számára.

Beniczky Irma. Regélő golya. Mesék, elbeszélések és költemények. 80 kr.

Bodrogi Lajos. A regélő tulipán. Dalok és mesék, sok szép képpel. 80 kr.

Borza Nándor. Szavaló-könyv. Ötödik kiadás 30 kr.

B. Büttner Lina. Egy rat kis leány története. Elbeszélés fiatal leányok számára. Egy nézetmelléklettel. Köté 1 frt 20 kr.

Az állatvilág csodái. Számos képpel és képes borítékkal. 80 kr.

Szinezett képekkel, köté 1 frt 60 kr.

Sórády Eöry Andor. Az állatorvos képekben. 122 fametszvényvel, képes borítékba köté 2 frt.

A madárvilág, vagyis mulatva oktató olvasmányok a madarakról fiatalok számára, 80 ábrával, képes borítékba köté 1 frt 50 kr.

Gyermekmesék. Közl. Ida néni. Szemlér Mihály rajzaival. Köté 1 frt.

Hoffmann Ferenc. 100 kis történet jó kis gyermekek számára. 8 színezett képpel. Harmadik kiadás. Köté 1 frt 20 kr.

50 kis mese. 5 színes képpel. Harmadik kiadás. Köté 80 kr.

A kis regélő. 50 új kis mese. Hat színezett képpel. Köté 80 kr.

Képes családi játékkönyv. 300-nál több mulató foglalkozás, játék, talány és tréfa. Mindenkorra fiú- és leánygyermekek számára. Második bővített kiadás. Köté 2 frt.

Jósika Julia. Közlélek a külföldről. Két színezett képpel. Köté 2 frt.

Karady Ignác. Regék és mesék az ifjúság számára. Sok képpel. Második kiadás 1 frt 50 kr.

Képes mesék gyermekek számára 40 kr.

Legújabb és legteljesebb magyar kőszíntő. Hatodik kiadás. Köté 50 kr.

Lukács bácsi. Kis postás. A kis magyarokhoz. Kemény kötésben 1 frt.

Erdélyi kis utazó. 9-12 éves gyermekek számára. Kemény köté 50 kr.

Magyarok története versekben 50 kr.

Szász mese képekkel francia után. Második kiadás 1 frt 50 kr.

Diszkadásban 2 frt 40 kr.

MESE-KÖNYVESEK képekkel. Egy-egy füzet ára 50 kr.

1. Don Quichotte kalandjai.

2. Mokandah, vagy a fiatal indián főnök.

3. Csontos Siegfried. — Szép Meluzina.

4. Robinson Crusoe élete és kalandjai.

5. Oktávian császár. — Ernést herceg.

6. Fortunatus és fia.

7. A Xa Xa barlangi lakat. — Szent Genováfia története.

8. Ot mese Répafi nevű hegyi tündérről.

9. Csallavér róka története.

Rajka Teréz. Flóri új könyve. Képekkel 80 kr.

Flóri és Kálmán könyve. Képekkel 80 kr.

Tóth József. A nagypap elbeszélései. Köté 1 frt 40 kr.

Zólyomi J. Kis nemzeti lant. Dalok, szavalmányok és hazafias költemények gyűjteménye. 40 kr., köté 80 kr.

Ifjúsági iratok serdülők számára.

Beniczky Irma. A világ népe. Nemzeti viseletek csarnoka. Számos színezett képpel. Köté 2 frt.

Cottin, Mme. A szibériai száműzöttek. Francziából ford. György Aladár 80 kr.

Cox György. Görög regék. Fordította s bevezetéssel ellátta Komáromy Lajos. Vázsonba köté 2 frt 80 kr.

Amythologia kézikönyve. Angolból ford. dr. Simonyi Zs. Második kiadás. Vázsonba köté 1 frt 50 kr.

Cron Clara. Az élet iskolájában. Elbeszélés levelekben. Németből fordította Kozma Józsefné. Diszkadásban 1 frt 50 kr.

Daruy Victor. Világtörténelem. Átdolgozta Dr. Ballagi Aladár. Köté 3 frt.

A magyar dalnok. Legszebb nemzeti dalok, románcok, balladák és egyéb szavalásra alkalmas költemények gyűjteménye. Vázsonba köté 80 kr.

A Franklin-Társulat képes kiadásai. Egy-egy kötet vörös vázsonba köté, aranyvágással 1 frt.

1. Boldogháza.

2. A vétküldi lelkész.

3. Robinson Crusoe élete és kalandjai.

4. Kisfaludy Sándor. Regék a magyar előidősből.

5. Csaneczor Gergely. Képes mesék.

6. András a szolgaleány.

7. 8. Hősek és csaták. 2 kötet.

Fáy András eredeti meséi és aphorismái. Negyedik kiadás. Két kötet, köté 1 frt 60 kr.

Göör József dr. Budapest története. Képekkel díszített kiadás 1 frt.

Helm Clementina. Futri Kata. Olvasmány fiatal leányok számára. Magyarította Emilia. Köté 1 frt 20 kr.

Hevesi Lejos. Jekly András bajai fiú rendkívüli kalandjai ötödik világúszásban. Harmadik kiadás. Diszkadásban 3 frt.

Hoitsy Pál. A mi az embert környékezi. 147 ábrával. Köté 3 frt.

A nagy természet és a kicsiny ember. Köté 1 frt 40 kr.

Horváth Mihály. A magyarok története rövid előadásban. VI. kiadás. Vázson kötésben 4 frt.

Jókai Mór. Kis dekameron. Válogatott beszédek a serdülő ifjúság számára kiegészítve s itt-ott módosítva. Köté 2 frt.

A magyar nemzet története. Regényes rajokban. Első kötet. IV. kiadás. 17 képpel. Vázsonba köté 3 frt. Második kötet. Vázsonba köté 3 frt.

Jósika Julia. Pályavezető fiatal leányok számára. Korszerűen átdolgozta K. Beniczky Irma. Második kiadás. Diszkadásban 2 frt 80 kr.

Lamb Károly és Mária. Shakspeare-mesék. Angolból fordította, bevezetéssel és Shakspeare rövid életrajzával ellátta Mihály József. Vázsonba köté 2 frt 40 kr.

Lentemann H. Állattani átlás az emberfejekről ábrázoló táblával. Tartalmaz 255 szép színyomatu állat-ábrát magyaros szöveggel. Magyarra ford. Kán Alaj. Köté 4 frt.

Milesz Béla. Új kis regélő. Elbeszélések az ifjúság számára. Köté 1 frt 50 kr.

Rudnyánszky Gyula. Gyermek-színház. Nyolc eredeti színmű, leányok és fiúk számára. Köté 80 kr.

Schneider képes átlása. A természetudományi földrajz-kézi átlása iskola- és házi használatra. Magyarra fordította Gönczy Pál és Hunfalvy János 1 frt 50 kr.

Tündérmesék. A legkedveltebb gyűjteményekből összeállítva. Vázsonba köté 80 kr.

Vachott Sándorné. Sziklár Plona és más beszédek az ifjúság számára. Második kiadás. Színezett képekkel. Köté 2 frt 80 kr.

Vadászkalandók. Az érettebb ifjúság számára. 36 képpel. Kemény kötésben 1 frt 20 kr.

Vámbéry Ármán. Indiai tündérmesék. Érdekes olvasókönyv az érettebb ifjúság számára. Harmadik kiadás. Vázsonba köté 2 frt 40 kr.

Vértesi Arnold. A felkelő nap országa. Regényes utazás Japánban. Sok képpel. Vázsonba köté 2 frt.

Warga Lajosné (Rajka Teréz). Lányok könyve. Fiatal lányok számára. Képekkel. Kemény kötésben 2 frt.

Wildermuth Ottilia. Regék és elbeszélések az ifjúság számára. Négy képpel. Második kiadás. Köté 2 frt.

Onfel Tom. De Schönebergiellen Andras Jekly Abentener in vier Welttheilen. Rit köté 2 frt.

MATTONI-FÉLE
GLESSHÜBLER
legjobb asztali- és üdítő ital,
kitűnő hatásának bizonyult köhögésnél,
gégebajknál, gyomor- és hólyaghurtnál.
Mattoni Henrik, Karlsbad és Budapest.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvtárban kapható:

Az előrehaladt borkezelés és pinczegazdászati ismertetése

és gyakorlati utmutatás a szüretelés, mustkezelés, a homoki borok tökéletesítése, a pincze berendezése, borászati eszközök használata és a pinczében előforduló minden teendőkre nézve.

Bortermelők, borkezelők és pinczemesterek számára.

Irta

GYÜRKY ANTAL.

Ára fűzve 50 kr.

A gyümölcs értékesítése.

Gyakorlati utmutatás

miként kell az érett gyümölcsöcsel bánni, a gyümölcsöt aszalni, gyümölcsbort csinálni s a gyümölcsöt sokféle módon értékesíteni.

A legjobb aszaló s több gép rajzával.

Irta

GYÜRKY ANTAL.

Ára fűzve 50 kr.

36. SZÁM. 1889. BUDAPEST, SZEPTEMBER 8. XXXVI. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt. Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt. Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 6 frt. Kétféle előfizetés: a postai megfizetésre és a postai megfizetésre is csatlakozó.

JOSIPOVICH IMRE

AZ ÚJ HORVÁT MINISZTER.

HORVÁTOR SZÁG, mint autonóm állam, maga intézi a saját belügyeit; ezekre nézve saját törvényhozása és saját törvényhatósága van, mely utóbbinak élén áll a horvátországi bán.

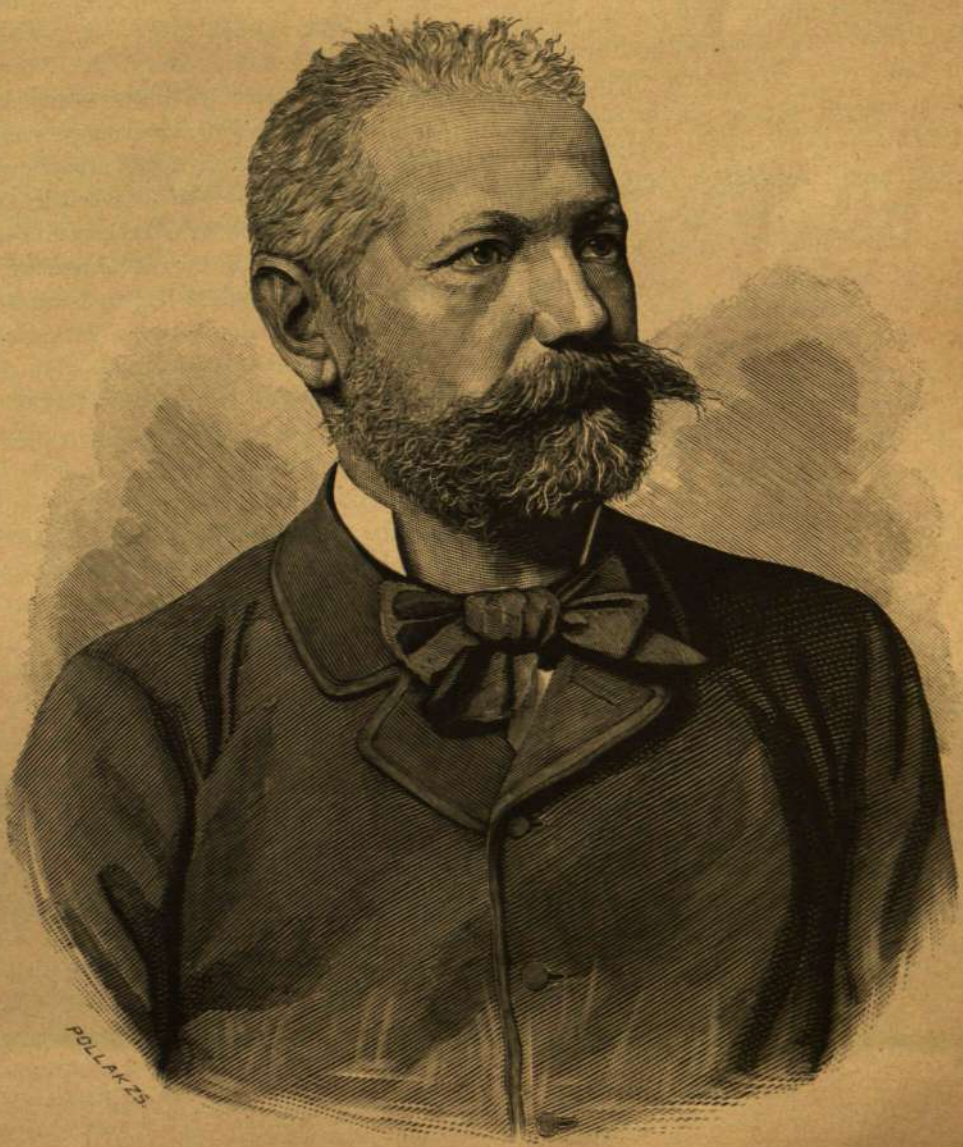
Vannak azonban oly ügyei is, melyek Magyarországgal közösek s melyek törvényhozási oldalukat tekintve, a magyar országgyűlés hatáskörébe tartoznak, míg kormányzati részük a magyar felelős miniszterium feladata.

Azért küldi föl a zágrábi tartománygyűlés a magyar országgyűlésre saját kebeléből választott tagjait, s azért van a magyar miniszteriumban egy szék a Horvátországgal közös ügyek képviselőjének fönntartva.

Az 1868 : XXX. t. cz.-ben foglalt közjogi egyezmény értelmében a horvátországi miniszter a magyar miniszteriumnak. Horvátország állami helyzetének megfelelően, a többi miniszterekkel egyenrangú tagja, a kinek feladata az említett közös ügyeket a minisztertanácsban, illetőleg az országgyűlésen Horvátország érdekeinek szempontjából képviselni.

Fontos állás tehát a horvátországi miniszteré s betöltése oly férfiakat feltételez, a kik egyeztetni hajlandók és képesek is a magyar és horvát, sokszor ellentétes szempontokat, hívei a két társország együvé tartozandóságának, bizodalmat bírnak kelteni úgy szűkebb, mint tágabb hazájokban, szóval jó horvát hazafiak, a nélkül, hogy kevésbé lennének jó magyar hazafiak.

Bede Kovács Kálmán, a közelebb elhunyt horvát miniszter, ilyen férfi volt s a helyére most kinevezett Josipovich Imre méltó utódja lesz. Családja ama turmezei nemesek vezéreszládjai-ból való, a kik ősidők óta kitűntek a magyar anyaországhoz való törhetetlen ragaszkodásukkal s legbüszkébb ápolói voltak a két társország közötti testvéri viszonyoknak. Elődei közül számosan nevezetes szerepet játszottak a közelebben, comesei, kapitányai, hadnagyai voltak a turmezei nemeseknek, kiket még IV. Béla emelt országos nemességre a zágrábi vár jobbágynak helyzetéből. Turmezó kerületének a későbbi királyok is szaporiták szabadságait úgy, hogy e kis terület egész külön szervezetet nyert, de a melyben megvolt a szabadságnak minden eleme: a képviselői rendszer, a közös teherviselés, közös katonaszkadás. A terület 22 községe képviselői által maga rendezte ügyeit s minden

JOSIPOVICH IMRE, AZ ÚJ HORVÁT MINISZTER.

Ellinger Ede fényképe után.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten megjelent s minden könyvtárban kapható:

KOVÁCS LAJOS.

GRÓF SZÉCHENYI ISTVÁN

közeletének három utolsó éve 1846-1848.

Két kötet. Ára fűzve 4 frt.

A két kötet csak együtt kapható.

KERESKEDELMI SZÓTÁR

A M. TUD. AKADÉMIA ÁLTAL KIKÜLDÖTT SZAKBIZOTTSÁG

KÖZREMŰKÖDÉSÉVEL.

SZERKESZTETTÉK

BALLAGI MÓR és GYÖRGY ALADÁR.

A MAGYAR TUD. AKADÉMIA KIADÁSA.

I. Német-magyar rész.

II. Magyar-német rész.

A két kötet ára fűzve 5 frt, vázsonkötésben 5 frt 60 kr.

A két kötet csak együtt kapható.